

LUBLIN SCIENCE AND TECHNOLOGY PARK S.A.

International research and practice conference

**CONTEMPORARY ISSUES
IN PHILOLOGICAL SCIENCES:
EXPERIENCE OF SCHOLARS AND EDUCATIONALISTS
OF POLAND AND UKRAINE**

April 28–29, 2017

Lublin, Republic of Poland

2017

International research and practice conference “Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine” :
Conference Proceedings, April 28–29, 2017. Lublin. 240 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Фразеологічна номінація з компонентом «їжа» як засіб представлення негативних моральних якостей людини у французькій мовній картині світу Павлюк О. О.	104
Структурно-семантичні параметри класифікації термінологічних англомовних одиниць сфери комп'ютерних технологій Перішко І. В.	108
Морфологічний статус оказіональних субстантиватів (на матеріалі різножанрових текстів давньогрецької літератури) Савчук Г. О.	112
Діахронічний аналіз лексико-семантичних запозичень у межах другої половини ХХ століття Семенець М. С.	116
Екстеріоризація поетичного мовчання на синтаксичному рівні Стрілко А. Л.	120
Виникнення поезії давніх германців Ходаковська Н. Г.	124
Трансформація бейсбольних ідіом у публіцистичне мовлення Цветаєва О. В.	128
Проблема художньої концептосистеми: здобутки, лакуни, перспективи Чистяк Д. О.	133
Spanglish in the world of globalisation Chumak N. A.	137
Комбінаторні властивості концептів німецької народної пісні Шапочка Н. В.	141
GENERAL LINGUISTICS	
Структурно-граматичні типи ономастичних фразеологізмів Арделян О. В.	146
Evaluation and semantic prosody in lexicalized concepts analysis Bieliaieva A. V.	150
Зміст та межі поняття «гендер» у сучасних мовознавчих студіях Бондар О. Ю.	154
Текстологічне опрацювання рукописів (фонетичний рівень) Коваленко Б. О.	157
Текст як джерело вивчення процесів фразеотворення Коваленко Н. Д.	160

ЗМІСТ ТА МЕЖІ ПОНЯТТЯ «ГЕНДЕР» У СУЧАСНИХ МОВОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ

Бондар О. Ю.

*старший викладач кафедри англійської мови
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Введення в дослідницький категорійний апарат поняття «гендер» поклало початок новому напрямку сучасних наукових розвідок – гендерним дослідженням. Попри те, що поняття гендеру та його мультидисциплінарний характер викликає закономірний інтерес дослідників, на сучасному етапі спостерігається розбіжність поглядів на визначення даного поняття у різних областях знань, зокрема у лінгвістиці.

Звернемося до історії виникнення поняття. Термін «гендер» (англ. *gender*, від лат. *genus* «рід»), що позначав граматичний рід, було запозичено антропологами з мовознавства у 70-х рр. ХХ століття з метою розмежування поняття біологічна (*sexus*) та соціальна стать (*gender*). Згодом поняття «гендера» поширилося на інші науки та повернулося у мовознавчі студії, набувши нового значення. Зазначене розмежування вирішило завдання вилучення біологічних (сукупність анатомічних і фізіологічних ознак) характеристик особи та підкреслило ідентифікацію особистості на основі соціокультурної поведінки, включаючи мовленнєву [8, р. 159]. Ми погоджуємося з російською дослідницею А. В. Кириліною, яка під соціокультурною поведінкою має на увазі соціальні та культурні імплікації, які вкладаються у концепт чоловічий – жіночий, а саме: розподіл ролей, культурні традиції, ставлення влади до особи в залежності від статі [3, с. 29].

Разом з тим, дослідники не однастайні у своїх підходах до розмежування понять «стать» та «гендер». Так, у визначенні дослідниці І. І. Халеевої, яке вже стало класичним, гендер – це «свого роду міждисциплінарна інтрига, в основі якої перетинається багато наук про людину, не тільки її біологічної, а й соціально та культурно обумовленої специфіки, інтриги як сукупності обставин, подій та дій, в центрі якої людина, особистість» [4, с. 11]. Отже, поняття «гендер» є більш широким, оскільки об'єднує біологічну та соціальну стать. Гендеролог А. В. Кириліна розглядає співвідношення понять «стать» та «гендер» як ціле та частина, оскільки стать складається з біологічного та соціокультурного компонентів: «Гендер – це соціальна стать на відміну від біологічної, і продукується вона у процесі соціальної, культурної і мовної практики. Гендерний фактор, який враховує природну стать людини і її

соціальні «наслідки», є однією з істотних характеристик особистості і протягом усього життя впливає на її усвідомлення своєї ідентичності, а також на ідентифікацію суб'єкта-мовця іншими членами соціуму» [2, с. 18].

Французька дослідниця Н. К. Матьє робить вдалу спробу подолати неоднозначність трактування термінів «гендер» та «стать», виділивши три основні методологічні підходи розуміння відносин між поняттями «стать» та «гендер»: гомогенності, аналогії та гетерогенності [10, р. 43–72]. Парадигма гомогенності ґрунтується на індивідуалістському усвідомленні психо-соціального досвіду біологічної статі, тобто гендер має і соціальну, і біологічну природу, а стать визначена природою. Таким чином гендер інтерпретує стать і між ними встановлюється зв'язок відповідності [10, р. 45]. Такий погляд підкріплює ідею дихотомії «чоловіче/жіноче». З позицій парадигми аналогії особистісна ідентифікація пов'язана не тільки із біологічною статтю, а й з потребою у відповідності соціальної поведінки чоловіка чи жінки культурним очікуванням групи. Гендер символізує стать. Таким чином, акцентується символічна природа гендера та заперечується прямий зв'язок між категоріями, що розглядаються [10, р. 50]. В межах парадигми гетерогенності гендер та біологічна стать відокремлені. Гендер конструює стать, заперечуючи таким чином ідеї нерівності або домінування чоловіків над жінками [10, р. 60]. Важливий внесок у цьому відношенні належить Дж. Батлер, яка розглядає гендер не як біологічний факт, а як соціальний конструкт, який виникає у взаємодії [5, р. 27], тобто гендер є ідентичністю, якої досягає особистість, повторно виконуючи певні дії та демонструючи чоловічі чи жіночі риси незалежно від визначених категорій [9, р. 4].

Українська дослідниця О. І. Горошко акцентує увагу на суспільному характері гендера, адже це поняття є основою соціальної стратифікації, а сприймані гендерні відмінності є систематично оцінюваними [7, с. 25]. Отже, гендер може інтерпретуватися як сукупність соціальних та культурних норм, які суспільство приписує особі відповідно до її біологічної статі [1, с. 19]. Згідно з Д. Камерон, мовлення слугує ключовим фактором визначення гендерної ідентичності, оскільки певні мовні практики кодуються як «чоловічі» або «жіночі», і, відповідно, використання цих практик є одним із шляхів перформатизації гендера та формування такої суспільної структури, через яку відбувається посилення впливу гендерних норм та формування ідентичності особистості [6, р. 63–64]. Варто зазначити, що у сучасному розумінні, гендер – це поняття, яке не має остаточних та однозначно окреслених меж, маскулінна та фемінінна поведінка визнається як континіум, а не як дихотомія [6, р. 159], відповідно, особа може самовизначитися щодо

власного місця на вісі маскуліність – фемінінність, зокрема використовуючи відповідні мовні практики.

Отже, гендер – соціолінгвістична категорія, яка враховує біологічну стать людини, конструюється суспільством на основі приписів, спільних норм та стереотипів, самоідентифікує особистість та продукується у процесі соціальної, культурної і мовної практик. Таким чином, спостерігається чітке розмежування понять «стать» як біологічно детермінованої категорії й «гендер» як культурно й соціально визначеної категорії, а також значущість біологічного параметра як вихідної точки соціально важливого поділу на чоловіче і жіноче.

Література:

1. Воронина О. А. Теоретико-методологические основы гендерных исследований / О.А. Воронина // Теория и методология гендерных исследований : [курс лекций] / под общ. ред. О. А. Ворониной. – М. : МЦГИ-МВШСЭН-МФФ, 2001. – С. 13–95.
2. Кирилина А.В. Гендер: лингвистические аспекты / А. В. Кирилина. – М. : Изд-во «Институт социологии РАН», 1999. – 189 с.
3. Кирилина А. В. Гендерные исследования в лингвистике и теории коммуникации / А. В. Кирилина. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОСПЭН), 2004. – 252 с.
4. Халеева И. И. Гендер как интрига познания / И. И. Халеева // Гендер как интрига познания. – М. : Рудомино, 2000. – С. 9–18.
5. Butler J. Gender Trouble : Feminism and the Subversion of Identity / Butler J. – New York and London: Routledge, 2015. – 272 p.
6. Cameron D. On language and social politics / D. Cameron. – NY: Routledge, 2006. – 198 p.
7. Goroshko O. Differentiation in Male and Female Speech Styles / O. Goroshko. – Budapest : Open society Institute Research Support Scheme, 1999. – P. 25.
8. Holmes J. An Introduction to Sociolinguistics / J. Holmes. – Abingdon : Routledge, 2013. – 489 p.
9. Holmgreen L. Metaphorically speaking: Constructions of gender and career in the Danish financial sector / L. Holmgreen // Gender & Language. – 2009. – Vol. 3.1. – P. 1–32.
10. Matieu N.C. Sexual, sexed and sex-class identities: three ways of conceptualizing sex and gender / N.C. Matieu // Sex in Question: French Material Feminism / D. Leonard, L. Atkins. – London: Taylor and Francis, 1996. – 216 p.